ఆరుగురు కథకులూ - ఒక నాయిక

శ్రీ బుచ్చిబాబు

అసలు ఈ గొడవకంతటికీ కారణం కనకం. నేనంత వరకూ కనకాన్ని గురించి పట్టించుకోలేదు. బాగా పరీక్షగా చూళ్ళేదు కూడా. ఆ క్షణంలో ఆమెను రైలు పెట్టెలోనుంచి తోసివేద్దామన్నంత కోపం వచ్చింది. ఆమె నొక్కదాన్నే కాకుండా, అసలు స్త్రీజాతంటేనే శాశ్వతమైన ద్వేషం రేగిన క్షణం అది. మనం బాగా ఎరగని వాళ్ళని ఎందుకు ద్వేషిస్తామో ఇప్పటికీ అర్థంకాదు. వాళ్ళు మనకంటె ధనికులా, హోదాగలవారా, అందమైనవాళ్ళా, తెలివైనవాళ్ళా, బలవంతులా? ఏమో తెలియదు. వేటిల్లో మనకంటె అధికులో తెలియక, వారిని మనస్సులో దూరంగావుంచేసి, వారికేసి చూడక, వారిని గురించి జరిగే దుష్ప్రచారం ఏదన్నాఉంటే, దానికి మనం కూడా తోడ్పడతామా! ప్రేమకి కారణాలుండవు. ప్రేమ గుడ్డిదంటారు. ద్వేషానికీ కారణాలుండవు. అది గుడ్డిదీ, చెవిటిదీ కూడా.

కళ్ళు బాగా తెరిచి చూచాను కనకాన్ని. కోలమొహం, చంద్రబింబంతో సరిపోల్చే గుండ్రనైన స్త్రీమొహంలో చక్కదనం, ప్రశంస తరతరాలుగా సాగడంవల్ల కాబోలు, నాకు కోలమొహం గిట్టదు. కోలగా సాగారి, కంటికింద గీటువల్ల కాబోలు విశాలంగా కనబడేకళ్ళు—పలకరించి, తబ్బిబ్బుచేసి, బంధించి వేసే పెద్దకళ్ళు నా కసలే గిట్టవు. మధ్యాహ్నపు ఎండలో బారుగా ఎగిరే తెల్ల జండాలమల్లే ప్రస్ఫుటంగా మెరిసే పళ్ళ వరస, ఎర్ర మందారాలతో మలిచిన విల్లుకి మల్లేనోరు, అసలు వంకర లేకండా కట్టించుకున్న పళ్ళ వరసలా, ధగధగమెరిసే పళ్ళంటే భయం, ఎర్ర మందారంలో కాస్తంత నలుపుఛాయ, యముడు మొహాన బొట్టుకిమల్లే— ఆ రకం నోరంటే యావగింపు. ఆమె ఎత్తరి. సామాన్యమైన ఎత్తుగల స్త్రీలనే ఎరుగుండి, ఎత్తయినవాళ్ళంటే దూరంగాఉండ బుద్ధేస్తుంది. పాపిడి కనబడక, చిందర వందరగా రేగిన తల, జుట్టు— ఏమిటో అడవిలో రేగిన తేనెపట్టుకుమల్లే—సంస్కారంపట్ల వైరం ప్రదర్శించే వైఖరి జడంటే హడలు; ఇంక నడుం ఒంపులు, రొమ్ములులేచి వడడాలు, మెడకింద నీడ తళుక్కు, భుజాల గుండ్రతనం మొదలైనవాటి మాటంటారా, కొట్టొచ్చినట్లు, మాంసంకొండ విరిగిమీద పడ్డట్లు—చుట్టుపక్కల ఉండను, పారిపోతాను. అసలు కనకం అన్నపేరే గిట్టదునాకు. బంగారు పసిమిఛాయకాదు. శీతాకాలంలో పొట్టు రేగినట్లు కనబడే చర్మం, వర్షాన్ని కర్చు చేసుగుని కదలలేని ముసిలిమేఘంలో మసలే చామనఛాయ నీడ కళేబరం—రోతస్మాండి!

ద్వేషం, చెవిటిది కూడా అన్నాను. ఈసారి ఆమె చెప్తున్నది శ్రద్ధగా విన్నాను. ఆవిడ కంఠాన్ని వర్ణించలేను. అవతల వాడికంఠంలో జొరబడి, వాడుచేసే ధ్వనితో జోడై సాగించిన బృందగానంలో జీరలాగా, నలుగు రైదుగురు జోరుగా తిట్టుకుంటూ ఉంటే బైటపడే గొడవలోని రోదనలాగా, హాస్పిటల్ వార్డు మొత్తం ఒక్కసారి మూలిగినట్లుగా—యువ్వనంలోని మాధుర్యం, నాజూకు, లాలన, సిగ్గు భిడియాలకు విడాకులిచ్చి, విచ్చలవిడిగా పేట్రేగిపోయిన నడివయస్కుల ఏకాంత నైతిక నిద్రకి మేలుకొలుపులాంటి కంఠం. కనకం వయస్సు; ముప్పై పైమాట; ముప్పైఅయిదు? ఆరు, ఏడు.........నలభై, నలభై లోపా?ఏమో, భారతావని జనాభాలో సగంవంతు స్త్రీలైతే, వారిలో ముప్ఫై దాటని స్త్రీలసంఖ్య ఎంతో జనాభా లెక్కలవల్ల తేల్చేవరకూ కనకం వయస్సు నలభై దాటదు. నాకు దగ్గరగా జరిగి కూర్చున్నప్పుడు—నాకు ముప్ఫై లోపే గావున—తనకి అంతకంటె ఎక్కువ వయస్సుండదని దగా చేసుకున్న క్షణాలు లేకపోలేదనుకోండి. తను తెచ్చిపెట్టిన గొడవ చెప్పేముందు, ఆవిడ అలవాట్లను కొన్నింటిని వివరించకుండా ఉండలేను. మా థర్డ్‌క్లాస్ టూరిస్టు పెట్టెలో, యాత్రాధిపతి విశ్వపతి, వంటాయన విఠలయ్య, నౌకర్—అనకూడదు, ఎటెండెంట్ అనాలి కాబోలు—సరే ఎటెండెంటు జాలయ్యతో, ఇరవై ఇద్దరంవున్నాం. సీటుకి ఇద్దరేసి. కనకం సీటు తొమ్మిదోది—ఆమె ప్రక్కన ప్రెసిడెంట్ రాఘవయ్యగారి చెల్లెలు శ్యామల కూర్చోవాలి. నా సీటు పదిహేడవది. అదేంచిత్రమో, తన సీటులో కూర్చోలేదు కనకం. ఏసీటు ఖాళీగా కనబడితే అందులో కూర్చుని, పక్కవాడితో కబుర్లు మొదలెడుతుంది. నా పక్కన పద్మనాభం. అతనికి తిరుగుడు జబ్బు—తిరుగుతూ ఉంటాడు. అది చూసుకుని, కనకం పక్కనచేరి, రైలు కుదిపినప్పుడల్లా అంగుళం చొప్పున దగ్గరకి జరుగుతూ, మొహంలో మొహంపెట్టి, వాగుతూ రోత పుట్టించే ఒక అలవాటుంది. ఆమెకి ఆడ, మగ, పెద్ద, పిన్న వివక్షతల జిజ్ఞాసే లేనట్లుంది. మూడోనెంబరుసీట్లో ధనంజయంగారని—ఒక వృద్ధుడు, భక్తుడు పురాణ కాలక్షేపం చేస్తూ, సమాధిలోపడి పరమాత్మని సందర్శిస్తూఉన్న పవిత్ర సమయంలో ఈమె, ఆయన పక్కనజేరి, తనూ, తన్మయం పొందినట్లు, కాలక్షేపంలో తన కంఠం జోడించి, ఆ భక్తాగ్రేసరుణ్ణి, శిఖరాన్నుండి కింద లోయలోకిలాగి, ధ్వంసమైన ఆధ్యాత్మికానుభూతి కళేబరంపైన నాట్యం చేస్తుందంటే అతిశయోక్తిగా తోచచ్చు. అది యదారాన్ని అగ్నిసాక్షిగా పెండ్లాడిన అతిశయోక్తి. పేషంట్లనుండి పారిపోయి, పుణ్యక్షేత్రాలు దర్శించి, మనశ్శాంతిని సమకూర్చుకుందాం అని బైలుదేరిన డాక్టర్ నాగభూషణంగారికి బోలెడు పని కల్పిస్తుంది. చెయ్యి చూడమంటుంది. రెప్పలు పైకితోసి కళ్ళు చూడమంటుంది.

వళ్ళు, చిగుళ్ళుచూపి, "మరేం పేచీలేదుగదా" అంటుంది. ఆమెకి గుండెలో నెప్పి, పొట్ట—భోజనానంతరం జీర్ణకోశం నుండి కూతలు, పిలుపులు. పాపం నాగభూషణం తీరిక దొరికి నప్పుడల్లా ఆవిడకిలేని జబ్బులేవో తెలుసుకోడంలో నిమగ్నుడై ఉంటాడు. ఆయనభార్య విజయ సిగ్గుపడి, అదోలాగయ్యేది. కాని, కనకం, వారి సంతానం 'రవి' (కుర్రాడు), 'రమ' (అమ్మాయి)లను సముదాయిస్తుంది గావున, ఆమె ఏమీ అనలేక పెట్టెలో తోటి యాత్రీకులు చూపుల్లోకనబరచే సానుభూతితో తృప్తి పడేది. మద్రాసు దాటింతర్వాత, కనకం వైఖరిలో మరింత తెగింపు, స్వేచ్ఛ కనపడసాగాయి. వీపుకి బొత్తాములున్న జాకెట్ రెడీమేడ్‌ది కొంది కాబోలు పట్నంలో—రక్షితలాల్‌కి, ఆయన భార్య రాజీబాయికి మధ్యలో నిలబడి, బొత్తాములు బిగించ మనేది— ఎవర్ని ఉద్దేశించో ఎవరికీ అర్థంకాక బిక్కమొహం తో తోటివారికేసి చూసేవారు. చెట్టిగారి భార్య చిట్టెమ్మ గ్రహించి, తనే బొత్తముల్ని సరిచేసి, ఒక ఆవాంతరాన్ని తప్పించి, అందరి మన్ననలకూ పాత్రురాలైంది. లక్ష్మణ మూర్తి—పెట్టెలో మాకు కాస్తంత దగ్గర—సాహిత్య ప్రియుడు, కవి, ఏవేవో పాడుకుంటూఉంటాడు. ప్రేరణ కోసం అన్నట్టు, అల్లా తేరిబారి చూసినప్పుడు, కనకం అటు వెళ్ళి, అతని దృష్టిని అరికట్టి, తనవైపుకి తిప్పుకుని—'నామీద అల్లండి—ఎన్ని కావ్యాలైనా—తట్టుకోగలను' అన్నట్టు ఒక సవాల్‌చూపు, దృశ్యం ప్రదర్శించి, ఆకవి పుంగవుణ్ణి, ఊహా జగత్తులోంచి ఒక్కతోపుతో స్థూల జగత్తులోకి తోసేస్తుంది. ఇది కొందరు మొదట్లో హర్షించినా, మానవుడి ప్రాథమిక హక్కులపై ఆమె సలుపుతున్న దాడిని గుసగుసల ద్వారా ఖండించడం లేకపోలేదు.

మా దక్షిణ యాత్రా టూరిస్టుపెట్టె బైలు దేరిన ఐదారు రోజులవరకూ మేం ఒకర్ని ఒకరు తెలుసుకుని, తెగల కిందా, బృందాలకిందా విడిపోయి, ప్రతివారూ వారివారి అంతస్థులు, పొలిమేరలు నిర్ణయించుకుని, స్థిమితమైన దృక్పథంతో మసలుకోడం జరగలేదు. పెట్టెముందుభాగంలో వారందరూ ఉత్తరాదివారు, మేం దక్షిణాదివారం. మధ్యలో బోర్డర్—సరిహద్దు ప్రాంతంవారు. చూడవల్సిన చోట దర్జాగా ఖర్చుచేసి సౌకర్యాలు కూర్చుకునేవారు ఒక బృందం. అగ్రిమెంటు ప్రకారం అనుకున్నదానికిమించి నయాపైసా రాల్చనివారు ఒక కూటమి. మా టూర్ ఏర్పాటు చేసిన విశ్వపతి టైమ్‌టేబిల్ ప్రకారం బైట కెళ్ళడానికి ఐదు నిముషాల్లో సిద్ధం అవగలవారంతా ఒక గుంపు, తెమలక, బద్ధకించి "నేను హాయిగా పడుకుంటా—మీరు చూసి బావుకురండి—ఏముంది ఆలయాలన్నీ ఒకటేగా—అక్కడుండే దేముడే ఇక్కడున్నాడు" అని పెట్టెలో దిగడి పొయ్యేవారు ఒక అల్ప సంఖ్యాకుల మండలి. ఆయన్ని ప్రెసిడెంటు అని ఎందుకు వ్యవహరిస్తున్నారో నే నెరగను—ఈ మండలికి నాయకుడనొచ్చు రాఘవయ్యగారిని. కాని, వారిభార్య సుందరం, చెల్లెలు శ్యామల, ప్రతి వింతా చూడ్డానికి వస్తూంటారు. ఈవిధంగా ఓవారం సాఫీగా సాగిపోయింది మా ప్రయాణం—కనకం కొత్తగొడవ తెచ్చిపెట్టేవరకూ అన్న మాట.

మొదట రెండు, మూడు రోజులూ కనకం మధ్య మధ్య మా పెట్టెలో లేదన్న విషయం నేను గమనించలేదు. ఆవిడ లేకపోతే స్వేచ్ఛగా గాలిపీల్చేవారున్నా, వాళ్ళ మళ్ళా సజీవులై ఉన్నామని బుజావు చేసుకోడానికి ఆవిడ కావల్సివచ్చేది. రైలు కుదుపుకి పత్రిక చదవడం యజ్ఞంగా ఉండేది నాకు. కిటికీ అవతల కదిలిపొయ్యే దృశ్యాన్ని ఎంతసేపు చూడటం—? పురిటికి పుట్టింకి వెళ్ళిన మా ఆవిణ్ణి గురించి ఎంతసేపు ఆలోచించడం? మొదటికాన్పు—ఆదుర్దాగా ఉండేది, అట్లా ఆమెని విడిచేసి నే నిట్లా యాత్రకి బైలుదేరడం ఏమిటని మనస్సు పీకడమూ ఉండేది. ఇదంతా అస్పష్టమైన మానసిక బాధ—ఎవరితోనో చెప్పుకోవాలి—ఇందుకు తగ్గవారు మా పెట్టెలో లేరనిపించింది. దిగమింగుకున్నదంతా గడ్డకట్టి, ద్వేషంగా ఘనీభవించింది. దీన్ని బైటకి కక్కివెయ్యడానికి కనకం దొరికింది. ఆవిడ వైఖరి, చేష్టలు, మాటలు కసిగాచూసి, ద్వేషింపతగ్గ లక్షణాలు ఎన్నిఉన్నాయో లెక్కించుగుంటూ గడపడంలో కాస్త రహస్యమైన సడలింపు కనబడేదనే ఒప్పుకోవాలి. ఆ కనుబొమ్మ లెగరెయ్యడం, పెదవుల ఒంకర్లు, చేతి వేళ్ళు బిగించి, జబ్బలు పైకి ఎగరవేస్తూ, కాళ్ళు కదుపుతూ, అవన్నీ—ఎంత ఘోరంగా ఉన్నాయో తిలకించడంలో ఆనందం. పమిట దిగలాగి మళ్ళా పైకి లాగుతూంటుంది. ఆవక్షంలో బింకంలేదు—కాని, ఉన్నట్టు కనబడాలని ఆమె తీసుకునే జాగ్రత్తని తిలకిస్తే, ఆవేదన తగ్గినట్టుగా ఉంటుంది.

ఆస్థితిలో కనకం కనబడదేం చెప్మా అనుకుంటూండగా రైలు నిలిచింది. ఇంజిన్ కాసేపు చడుగుడు ఆడి, మా పెట్టెని దూరంగా ప్లాట్‌ఫారం అవతల సైడింగ్‌లో దిగవిడిచి చక్కాపోయింది. మా టూరిస్టుకార్ కావల్సినచోట ఆగిపోతుంది. అక్కడ చూడవల్సినవన్నీ ప్రోగ్రాం ప్రకారం చూశాక, ఏ రైలు వెడుతుంటే ఆ రైలుకి తగల్చబడుతుంది. ఆ రైళ్ల రాకపోకలు ఒక చట్టా ప్రకారం నిర్ణీతమైనా, అవి ఆలస్యం అవడంవల్ల మా పెట్టెలో జనం, ఆ సమయానికి గుమిగూడక పోవడంవల్ల ప్రోగ్రాం తారుమారై, ఆర్గనైజర్ విశ్వపతి గారిమీద అందరం ఒక్కసారి విరుచుకుపడటం, మా యాత్రా విశేషాలలో ప్రధానమైంది.

చీకటి పడుతోంది. చెట్లు, ఆకాశం చీకటి మేఘాల ముసుగులో తలదూర్చుకుంటున్నాయి. పక్షులు వోపికలేక, రెక్కలని శ్రమతో వూపుకుంటూ, చెట్టుకొమ్మలు చేరుకుంటున్నాయి. చీకు చింత లేక సాగిపోయిన రైలుపట్టాలుతప్ప చీకటి కాంత ప్రకృతి మెడచుట్టూ పెనవేసుకుని, దిగులుగా తనలోకి లాక్కుంటోంది.

"కనకం కనబడదేం" అన్నా రెవరో.

"నాకు వెయ్యేళ్లాయుష్షు—మీరంతా అంతకాలం వోర్చుకో గలిగితే" అంటూ పెట్టెలోకి ప్రవేశించింది.

కనకం పెట్టెలో చీకటిగాఉంది. ఆమె బ్యాటరీలైట్ వెలుగు నలుమూలాలలావేసి మాట్లాడుతూంది.

"మన థర్డ్‌క్లాస్ మొహాలకి లైట్లు కూడానా—ఈ లైట్ ఆ పక్క ఫస్ట్‌క్లాస్ కారేజ్‌లో కృష్ణమూర్తిది. వాళ్ల కారేజ్‌లో దీపాలున్నాయి. ఇంకా మధుసూధనంఅని—పాత స్నేహితుడులెండి—ఆయనా, భార్యా, వాళ్లబేబి......హాయిగా సోఫాలమీద, ఫ్యాన్లకింద, లైట్లేసుకుని చదువుకుంటున్నారు."

కనకం ఈ ముక్కలు చెబుతుండగానే మేమంతా పెట్టె లోంచి దిగి మా పెట్టె వెనకాల తగిల్చిన మరో టూరిస్టుకార్ చూశాం. అది చిన్న పెట్టె. ఫస్టుక్లాస్ సదుపాయాలు, హంగులు గల పెట్టె. అందులో కిటికీలోంచి లైట్ల వెలుగు నేలమీద పడుతోంది. మద్రాసులో తగిల్చారో, మరి ఏ మరోమధ్య స్టేషన్లో తగిల్చారో నాకు తెలియదు. విశ్వపతిని కేకేసి అడిగాడు రక్షితలాల్, ఆ లైట్లు మా పెట్టెలో ఎందుకు పెట్టించకూడ దని. అతను టిక్కమొహం వేశాడు. ఆ రెండోపెట్టెలో యాత్రీకులు ఫస్ట్‌క్లాస్ ప్రయాణీకులట. ఎక్కువ డబ్బు ఇచ్చారుట. అందుచేత, దానికుండవల్సిన సౌకర్యాలు, హంగులూ సమకూరాయిట. ఇంజన్ లేకపోయినా, బ్యాటరీలు చార్జ్ చేయించి ఫాన్లు, లైట్లు పనిచేసే సదుపాయం కల్పించాడుట, వారి పెట్టె కంట్రాక్టరైన గౌరీపతి—తన అన్నగారుట.

"ఏదీ, ఇల్లా పిలవండి, ఆయన్నే అడుగుతాం" అన్నాడు రాఘవయ్య.

"మా అన్న తను దిగడి, ఆ పెట్టె వ్యవహారం కూడా నన్నే చూసుకోమన్నాడు." అన్నాడు విశ్వపతి.

"ఆ బ్యాటరీ ఏమిటో తీగల్లో కెక్కించి, ఈ పెట్టెలో కూడా కాస్త లైట్లు ఏర్పాటు చేయించండి" అన్నాడు లక్ష్మణమూర్తి.

"అది వీలుపడదండి—"

"ఏం, ఎందుకు వీలుపడదూ?"

"రైల్వేవాళ్లు ఒప్పుగోరు—బోలెడు డబ్బవుతుంది" దాంతో మావాళ్ల జోరు తగ్గింది.

రిటైర్డ్ శానిటరీ ఇన్స్‌పెక్టర్ చౌదరిగారు, 'అమాత్రం డబ్బు మేమూ ఇచ్చుకోగలం' అని మొదలెట్టగానే, ఫస్ట్‌క్లాస్ కారేజ్‌లో అలజడి బైలుదేరింది. తలుపుతీసి ముగ్గురు వ్యక్తులు దిగారు. అందులో ఒకాయన మా పెట్టెకేసివచ్చి, 'కనకం గారూ' అనిపిల్చాడు. ఆమె బైటకొచ్చింది. 'రండి వెడదాం అన్నాడు. 'నిమిషంలో' అని లోపలికెళ్లి పది నిమిషాలతర్వాత వూడిపడింది, మఫ్లర్‌లాంటిది నెత్తిని కప్పుకుని.

'నా ఫ్రెండ్స్. వారే. మధుసూధనం—ఆయన కృష్ణ మూర్తి—వెనకాల ఇందిర—ఆయనభార్య. ఆ ముందామె, బేబీ నెత్తుకుందే—ఆమె హేమలత మధుభార్య..........వస్తా' అని మెల్లగా అంటూ నా ముందునుంచి నడిచి వారిని చేరింది. వారు మెల్లగా నడుచుకుంటూ, ఫర్లాంగు వెళ్లారు—అక్కడ రోడ్డు. ఏదో కారాగింది. అందులో ఎక్కి వెళ్లారు. కనకం అంటె అందుకే మా కోపం. పెట్టెలో వారందరి కోపమూ నా ఒక్కడిలో వ్యక్తమైందంటే ఆ కోపాన్ని ద్వేషం అనొచ్చు.

"చూడండి వాళ్లెంత పెద్ద మనుషులో. లైట్లు ఆర్ప కుండా వెళ్లారు. వంటకి పూనుకో విఠలయ్యా' అన్నాడు విశ్వపతి.

"మేం పెద్ద మనుషులం కామనా?' అన్నాడు రక్షిత లాల్.

'ఎంతమాట. వారు బైటికి వెడుతున్నప్పుడు తలుపు తాళం వేసుగుని, లైట్లు ఆర్పేసి వెళ్లడం ధర్మం. ఆ లైటు మనకి కాస్త ఉపకరిస్తుందని.......అల్లా వెళ్లారుగాన అంటు న్నాను......" అంటూ పనిలో నిమగ్నుడయ్యాడు విశ్వపతి.

భోజనం సిద్ధమయ్యేవరకూ, అటూ, ఇటూ తిరిగాం—నేను, లక్ష్మణమూర్తి, చౌదరి. నక్షత్రాలు తియ్యగా మెరు స్తున్నాయి. నేలమీద రాళ్లు, మట్టి. దూరంగా చెట్ల నీడలు, కీచురాళ్లరొద, దిగులుగావుంది. స్టేషన్‌దాకా నడిచివెళ్లే వోపికలేదు. కొందరు పెట్టెలోకెళ్లి పరున్నారు. ధనంజయం పురాణం పఠిస్తున్నాడు. నాగభూషణం పైప్ ముట్టించాడు. జాలయ్య విస్తళ్లు సర్దుతున్నాడు. చిట్టమ్మ గుర్రు వినబడుతోంది. చిత్రం, మనిషికి తోటివారి సంపర్కం కావాలి. అది తీరా సమకూడితే భరించలేడు. ఆకలితీరి, శరీరం శాంతించినతర్వాతనే తోటి మానవుణ్ణి లేపి కబుర్లు చెప్ప మనడం. భోజనాలయ్యాక, గుంపులు గుంపులుగా పొగపీల్చుప చారులయ్యాక, పెట్టెలోకి నిష్క్రమించి, పరుండే యత్నాలు జరిగాయి. చలిగావుంది. కిటికీ అద్దం క్రిందికిదించి, దుప్పటీ కప్పుకుని పరున్నాను. ఆవిడకి ఉత్తరం వ్రాయాలి. నిజానికి వ్రాసేటందుకు ఏమీ కనబడలేదు. త్రోవలో చూసిన వింతలు, విశేషాలు గురించి వ్రాయొచ్చు. నాకది విసుగు. ప్రత్యక్షంగా చూడ్డంలో కలిగే అనుభూతి, వర్ణనలో విసుగు పుట్టిస్తుంది. విసుగు పుట్టించకుండా, కొంత కల్పనచేసి, చమత్కారంగా వ్రాస్తే అది సత్యదూరం అవుతుంది. అది చదువుకున్న వ్యక్తి అసూయపడటం జరుగుతుంది.

'మహ చూశావులెద్దూ ,ఎల్లాగైతే.......నేనూ చూశా లే' అన బుద్దేస్తుంది. నాకా రకం చమత్కారమైన వ్రాతలు అలవాటులేదు. ఇంక కనకం గురించి వ్రాయాలి. అసలు కనకం ఎవరు? ఎక్కడిది?

"నేనే కనకాన్ని" అని గుసగుస కంఠం వినబడింది. భుజం తట్టడం నిల్చింది. ఉలిక్కిపడిలేచాను.

'రా చెప్తాను.'

లేచాను. ఆమె వెనకాలే వెళ్లాను. మెల్లగా తలుపు తీసింది. బైటికి దిగాం.

'పదకొండుకాలేదు, అప్పుడే అంత నిద్రా!" ఆమెపై కోపం వచ్చింది. నన్ను ఎందుకు లేపినట్లు. ఎందుకిట్లా తీసు కొచ్చినట్లు! అట్లా నడుస్తూ కొంతదూరం వెళ్లాం. నక్ష త్రాలు స్వచ్ఛంగా మెరుస్తున్నాయి—చలికి వణుకుతున్నట్లుగా. పల్చటి నల్లరంగు చీరలోంచి స్త్రీ శరీరం కనబడ్డట్లు ప్రకృతి అస్పష్టమైన కాంతితో, గాలి వీచినప్పుడల్లా పక్కకి తిరిగి పడు

కుంటున్నట్లు, చలించినప్పుడు తప్ప; అంతటా నిశ్శబ్దంగా, ప్రశాంతంగా ఉంది.

"వాళ్ల స్నేహితులెవరికో ముందుగా వ్రాశాట్ట మధుసూధనం—కారు తీసుకొచ్చారు. భోజనాలకెళ్లి చక్కా వచ్చాం" అంటోంది కనకం.

"ఏమిట్టైతే, మహా. ఎందుకు నన్ను లేపడం?"

"వాళ్ల పెట్టెలోనే పడుకోమన్నారు. అందులో ఆరు సీట్లట. ప్రస్తుతం, వాళ్లు నలుగురు 'బేబీ' అంతే—రెండు సీట్లు ఖాళీ.........

"రేపు తెల్లారంగానే తీసుకెడతా, రా—

వాళ్లెంత మంచివారనుకున్నావు. మధు భార్య హేమ, మనిషి మంచిదేననుకో, కాని, అదొకలాగుంటుంది. మొగుడి చక్కదనం ఎక్కడ, తనెక్కడ! ఇంక ఇందిర—కృష్ణమూర్తి పెళ్లాం—చాలా అమాయకురాలు. నన్ను అక్కడే ఉండిపొమ్మని బలవంతం చేసింది........ ఆ జోడాలమధ్య పుల్లలా నే నెందుకని వచ్చేశాలే......"

"సరె, ఇదంతా ఎందుకు చెబుతున్నట్లు—?"

"నీకు నిద్రట్టదు—నాకూ నిద్రట్టదు"

"అంటె?"

"ఇన్నాళ్లూ ఒంటిగా ఉంటంమూలాన, మనుషులతో చెప్పుకోడం అంటె సర్దా. చలిగాఉందా—? పద వెనక్కి పోదాంలే" వెనక్కి తిరిగింది కనకం. నేనూ తిరిగాను.

"ఒంటిగా ఉండటంఅంటె? మొగుడు, పిల్లలూ, సంసారం......లేవూ......?"

"అయ్యోరాత. అవన్నీఉంటే ఇంకనేం. ఇట్లా నీతో వస్తానూ? పెండ్లయిన వాలకమే నీది. అవునా?"

'ఉ' అన్నట్లు తలపంకించాను.

"పెండ్లాందగ్గరలేదు గనక, మంచివాడివి గనక, ఇట్లా రమ్మనంగానే వచ్చావు పాపం......"

ఆవిడ జీవితంలో ఎన్ని పాపాలు చేసిందో నే నెరగనుగాని, ఆవిడ సంభాషణలో చాలా పాపాలు దొర్లుతాయి. అదొక అలవాటు. వాటిని వ్యాఖ్యానిస్తూ, బుర్రపాడు చేసుకోనక్కరలేదు.

"ఎందుకులేవు—భర్త చనిపొయ్యాడా?" నవ్వుతోంది కనకం—బాగా నోరంతా విప్పి—తెల్లజండాలు గాలిలో ఎగిరినట్లు.

"మళ్లా తిరిగొస్తాడని భయం ఉన్నట్లు అడుగుతావేం. మొగుడుతో కాపరం చేసే మొహమేనా నాది?"

"ఏమో, మొహంలో అవన్నీ తెలుస్తా యేమిటి?"

"పోనీలే, సంసారినిచేసి, నా పరువు ప్రతిష్ఠలు నిలబెట్టావు, పాపం. అదే పదివేలు.

"ఇంక వెళ్లి కప్పుకు పడుకో" అంది. పెట్టె దగ్గరకి చేరుకున్నాం.

"నువ్వో?" అన్నాను.

"నక్షత్రాలని చూస్తుఉంటాను. కోపమా? చలా? కొంగు కప్పేదా?"

"ఛా, ఛా జబ్బు చేస్తుంది, నువ్వావచ్చి పడుకో" అన్నాను.

"నామీద అంత దయెందుకో"

"నీతో ఏదన్నా ప్రమాదమే. నే పోతా" అన్నానేకాని, చటుక్కున ఆమెని దిగవిడిచి వెళ్లలేకపొయ్యాను.

"ఈ ఒక్కమాటా విను"

దగ్గరగా వెళ్లాను.

"ఏమిటో చెప్పరాదూ?"

"మీఆవిడ ఆడపిల్లని కనబోతోంది" అని నవ్వుతోంది.

'వెళ్లు' అని విసుక్కుని, పెట్టెలోకివెళ్ళి, ముసుగు తన్ని పరున్నాను. తన సీట్లోకెళ్లి పడుకుంది కనకం.

ఫస్టుక్లాస్ ప్రయాణీకులతో చిదంబరంలో పరిచయం ఏర్పడింది. మా పెట్టెలో జనం బండ్లమీద బైలు దేరారు. నేను, లక్ష్మణమూర్తి, కనకం, నాగభూషణంగారి కుటుంబం పక్కపెట్టెలో మధుసూధనం, హేమలత, కృష్ణమూర్తి అతనిభార్య ఇందిర ఒక గైడ్ కుతంత్రానికిలొంగి, రెండు కార్లల్లో వూరంతా చూసి, ఆలయం సందర్శించాం. కృష్ణమూర్తి ప్లీడరు, చరిత్ర చదివినవాడట. అక్కడ శిల్పాల సౌందర్యం గురించి విపులంగా చెప్పడం సాగించాడు. ముప్ఫై రెండెకరాల ఆవరణలోఉంది నటరాజస్వామి ఆలయం. అంతటా చెక్కడాలతో నిండిన సభలూ, విహారాలూ, ఆరామాలు. ఆలయం లోపలి ప్రాకారంలో నాలుగు గోపురాలున్నాయి—రెండింటి పైన నూటఎనిమిది నృత్య భంగిమలు చెక్కబడి ఉన్నాయి. చోళ, పాండ్యరాజులు సాధించిన విజయాల స్మారక చిహ్నాలుగా మూడువందల అడుగుల పొడవు, నూటయాభై అడుగుల వెడల్పు గలిగి, వెయ్యి స్తంభాలతో నిండిన రాజసభని చూశాం. నటరాజమూర్తి కనకసభలో ఉంటుంది. ఈ మూర్తి సౌందర్యానికి తన్మయులైన శిల్పులు, వందలాదిగా నృత్యసభలో చెక్కిన నాట్య భంగిమాల నకళ్లుచూస్తూ, అక్కడే నిలబడిపొయ్యాం, నేను, కృష్ణమూర్తి, కనకం. ఒక శిల్పంముందు మేం నిలబడి ఉండగా ఫోటో తీశాడు మధుసూధనం. కనకం, ఒక శిల్పం నడుం పక్కన తన మొహం కనబడేటట్లు నిలబడి, రెండో వైపుకి మధుసూధనాన్ని వచ్చి నిలబడమంది. నన్ను ఫోటో తియ్యమంది. 'మీరూ రండి' అని హేమలతని పిలిచాను. ఆవిడ అయిష్టంగా తలవూపి, బేబీతో దూరంగా వెళ్లింది. ఇట్లాంటి సందర్భాలలో ఎట్లా సముదాయించాలో నాకు అనుభవంలేదు. రాపిడికి చెదిరిపోయిన ఆ రాతి శిల్పాలలో కనకం కలిసిపోయినట్లుంది. ఆమె మొహం చర్మమూ రేగి రాలుతోన్నట్లుంది. దుస్తులు వేసుకునే ఆచారం మంచిదే. అందువల్లనే, అవి లేకుండా నగ్నంగావున్న శరీరం ఎట్లా ఉంటుందో వూహించుగునే అవకాశం ఏర్పడింది. ఆమెది ఎంత స్థూలమైన కాయమో, ఎంత ఎత్తయినదో శిల్పాలమధ్య తెలిసొచ్చింది.

వాళ్లంతా ముందుగా నడుస్తున్నారు. కెమెరా పరికరాలు మూసివేసి, మధుసూధనాని కందిచ్చి, అక్కడ అల్లిక బుట్టల కొట్టు చూస్తూ నిలబడ్డాను. వెనకాలే వచ్చింది కనకం.

"చూశావా హేమలతని"

ఉలిక్కిపడ్డాను.

"మధుకి తగిందేనా?"

"ఏమో—ఎవరిక్కావాలి?"

"నాక్కావాలి"

"నాకు తెలీదు"

"ఎందుకంతకోపం? నాకు మొగుడు లేడనేగా. నేను పదేళ్లక్రితం ఎల్లా ఉండేదాన్నో వూహించి, ఆమె నాకంటె అందమైనదేమో చెప్పు" అంది చెవిలో నోరెట్టి.

అప్పట్లో ఆమెమీద వచ్చిన కోపాన్ని నిలదొక్కుకోవడం చాలా కష్టమైంది. అసలందుకోసమే ఈ నృత్య ప్రదర్శనలంటూ పెట్టారు. నటరాజ నృత్యంలో కోపమూ, పగ—ఒక శక్తిగా రూపొంది, ప్రేక్షకులలో నిగూఢమైన ఈ ఉద్రేకాలు బైట పడేటందుకు ఉపకరించింది. వారిని విముక్తుల్ని చెయ్యడమే నాట్యం ప్రయోజనం అనిపిస్తుంది. ఆమెని, ఆ రాళ్లమీద క్రిందపడేసి దొర్లించి, ఆమె శరీరాన్ని కాళ్లతో నలిపి, నాట్యం చేసెయ్యాలనిపించింది. కాని, అది సాధ్యం కాదుగా!

తర్వాత తంజావూరు దర్శించాం. ఆ ప్రయాణంలో నాలుగైదు గంటలు, నేను, కనకం, ఫస్టుక్లాస్ పెట్టిలోనే వెళ్లాం. అక్కడ ప్రత్యేకమైన టేబిల్ మీల్స్ సదుపాయాలున్నాయి. వారి అతిథులుగా కులాసాగా గడిచింది. కాని, ఆ పెట్టెలో హేమలత, ఇందిర, కనకంపట్ల అంత స్నేహభావం చూపడంలేదనిపించింది. ఆమెచేత వారి పనులు చేయించుకుంటున్నారు. బేబీని ఆడిస్తుంది, వూరుకోబెడుతుంది—వాళ్ల చీరలు, మడత బెడుతుంది. జడ అల్లుతుంది. కాఫీ సరంజాం శుభ్రం చేస్తుంది— విసుగు లేకండా చేసినకొద్దీ, ఆమెపట్ల వారి అపనమ్మకం ఎక్కువవుతోందనిపించింది. హేమలత సన్నటి మనిషి—మెడకింద ఎముకలు కనిపిస్తాయి. పొడుగాటి పదునైన చేతివేళ్లు, కోరగాచూసే కళ్లు, ఏదో అసంతృప్తి, ఏదో ఆకలి, ఆ కళ్లని కలవరపెట్టినట్లుంటాయి. కనకం అంత నిండైన విగ్రహం కాకపోతే, ఆ చూపులో వేడికి, ఆమె కరిగిపోను.

తంజావూరులో డెబ్భైనాలుగు ఆలయాలున్నా, మేం ఆరే చూశాం. వాటిలో ప్రసిద్ధమైనది రాజరాజు కట్టించిన బృహదీశ్వరాలయం. ద్రవిడ శైలి కట్టడం, రెండువందల పదహారడుగుల ఎత్తుది. దాని శిఖరం ఎనభై టన్నుల బరువుగల ఒక పెద్దరాయిమీద కట్టబడింది. సరస్వతి మహల్ పుస్తక భాండాగారంచూసి, నేను అందరితోపాటు బాగుందన్నానుకాని, నాకేమీ నచ్చలేదు. విసుగు పుట్టింది.

శ్రీరంగం బాగుంది. వూరంతా ఒక ఆలయం. శ్రీరంగనాథుడు అద్భుతం. పోయిన మతిని వెదుక్కుంటూ తిరిగేందుకు తగిన స్థలం. అల్లా తిరుగుతూండగా ఒక రాయిమీద కూర్చుని, చిత్రం గీస్తున్న రామనాథం తటస్థపడ్డాడు. అతను ఆర్టిస్టు. ఫస్టుక్లాస్ పెట్టెలో ఆరోసీటు అతను రిజర్వు చేయించుకున్నదిట. ముందుగా వచ్చేసి, మరికొన్ని స్థలాలుచూసి, ఇక్కడ కలుసుకుని, ఆ టూరిస్టు కార్లో ప్రయాణంచేసే తోటి యాత్రికుడు, రామనాథం. వయస్సు ముప్పైలోపు. ఇంచుమించు నా వయస్సే. చాలా కళైన మొహం, ఒక్క ఆ పొట్టిమీసం మినహా మధ్యపాపిడి, ఒత్తైన ఉంగరాల జుట్టు, మంచిరంగు, నల్ల ఫ్రేమ్ కండ్లజోడు, పొడుగాటిముక్కు, చురుకైన మొహం. తెల్లటి ఖద్దరు లాల్చీ, లాగు, పొట్టికోటు—ఫస్టుక్లాస్‌లో వెళ్లాల్సిన ఘటమే ననుకున్నాను.

గీస్తున్న పటంకేసి చూశాను. స్త్రీమూర్తి—దేన్ని చూసి వేస్మా అనుకుని అటూ, ఇటూ చూశాను. దూరంగా మరోరాతిమీద నిలబడివుంది కనకం. అప్పుడే స్నేహం చేసేసుకుంది చిత్రం.

"బాగుందంటూరా? నాకు మనుషుల్ని గీయడంరాదు" అన్నాడు రామనాథం.

"ఓ—మొహం కుదరకపోయినా, మిగత ఒళ్లంతా కుదిరిందిలెండి" అన్నాను.

"నేను మొహంకేసి చూడటమేలేదు" అన్నాడు. పుస్తకం మూసేసి, కనకానికి థ్యాంక్సుచెప్పి నడుస్తున్నాడు రామనాథం.

"చాలా మంచాయన. మనిషికూడా బావున్నాడుకదూ...",

మొహం తిప్పివేశాను.

"నీకే తెలియాలి" అన్నాను.

"అప్పుడే అలక—మాట పూర్తిగ చెప్పనీ—బావున్నాడు నీ మాదిరిగా అనబొయ్యాను" అంది.

"వెళ్లు"

"వెళ్లు అని భలేగా అంటావులే."

"ఛా, ఛా"

"అదిమరీ బాగాఅంటావు. మొగాడికి మరొకమొగాణ్ణి చూస్తే......"

"ఛస్"

కొట్టబొయ్యాను, ఎల్లానో తమాయించుగున్నాను. నాకంటె పదేళ్లు పెద్దది,— ఏమిటీకబుర్లు! నే నెవర్ననుకుంటోంది! చరచరా నడుచుకుంటూ వెళ్లిపొయ్యాను.

* * * *

'చీకటి పడింది, నేను మాఫస్టుక్లాస్ కంపార్టుమెంటుకి చేరుకునేసరికి. చూడ్డానికెళ్లినవారు ఇంకా తిరిగిరాలేదు, థర్డ్‌క్లాస్ పెట్టెదగ్గరికి వెళ్లిచూశాను ఏమీతోచక. 'రండి. రండి' అని ఆహ్వానించింది కనకం.

"శ్యామలకి ఒంట్లో బాగాలేదుట. తల తిరుగుతోందిట, నేను రాలేనని పడుకుంది. ఒక్కత్తి వుంటుందిపాపం అని నేనూ దిగడిపొయ్యాను. శ్యామల, ప్రెసిడెంట్ రాఘవయ్యగారిచెల్లెలు పి. యు. సి చదువుతోంది."

లోపలికెళ్ళి శ్యామలకేసిచూశాను. ఆమె వయస్సు ఇరవైలోపే ననుకున్నాను. నాజూకైన, పల్చటిశరీరం— ఆ నీడలో మరీపల్చగా కనిపించింది. వోణీ శరీరంచుట్టూ, అంటుకునివుంది. పరికిణీ మడతలు నడుంకింద స్ఫుటంగా కనబడుతున్నాయి. ఆశ్చర్యంతోచూసే పెద్దకళ్ళు. బుజంపై మెలికలు తిరిగి జారుడుగా వ్రేళ్లాడుతున్న రెండుపాయలజడ—ఆమె కూర్చుంది. పరికిణీ, వోణీ సర్దుకుంది.

"వీరు రామనాథంగారని, ఉన్నవారు, బాగాచదువుకున్నవారు.... గొప్ప చిత్రకారులు." అని నన్ను పరిచయంచేసింది కనకం.

శ్యామల నమస్కారంపెట్టింది. సిగ్గుతో బైటికి చూస్తోంది.

"నాబొమ్మలు చూడందే, గొప్పచిత్రకారుణ్ణి అని ఎల్లా అనగలరు ?" అన్నాను.

"శ్రీరంగంలో నాబొమ్మ వేస్తిరిగా."

"అదిఏమీ బాగాలేదు."

"నేను బాగుంటేగా, బొమ్మ బాగుండేటందుకు. ఏమన్నా. ?"

"నేను మీ మొహాన్ని వెయ్యాలని యత్నించలేదు— ఊరికే, శరీరం ఆకారం.... పెన్సిల్ స్కెచ్."

"మొహం బాగాలేదని నాకు తెలియదంటారా—"

"అహహ. అదికాదు.... అంటె,— నా ఇంటరెస్ట్— అంటె, నాక్కావల్సింది.... కేవలం.... శరీరం.... ఎల్లాచెప్పాలో తెలీదు."

శ్యామల నవ్వింది— సంధ్యలో కడసారి కిరణంలా వెలిగించింది ఆ నవ్వులోతళుకు, ఆ కదలికకి కళ్ళులయ కల్పుతున్నట్లుంది.

"మొగాడికి కావల్సింది శరీరమే— నాకుతెలుసు." అంది కనకం. శ్యామలలేచి దూరంగావెళ్ళింది.

సంభాషణధోరణి ప్రమాదంగా పరిణమించకుండా విషయం తప్పించేటందుకు శ్యామలని అడిగాను, మందేదన్నా తీసుకుందా అని.

"మంచికాఫీ త్రాగితే, తలనొప్పిపోతుంది. రండి, మా కారేజ్ లో కెళ్ళి, కాఫీ తయారుచేసుకుందాం" అన్నాను..

"నాకేమీ ఒద్దండి—కాసేపు పడుకుంటే అదేపోతుంది" అంది శ్యామల.

"ఉండండి—కాఫీచేస్తాను."

ఇద్దరం మా పెట్టెలోకి వెళ్ళి, స్విచ్‌వేసి, హీటర్‌మీద కాఫీ తయారుచేశాం. దీపంవెలుగులో కనకాన్ని చూశాను. జుట్టంతా చిందరవందరగావుంది. జాకెట్టు చేతికింద చెమట డాగులు కనిపిస్తున్నాయి. ఒకవింత వాసన ఆవరించింది. జడలో తెల్ల వెంట్రుకలు మెరుస్తున్నాయి. కొన్ని రాగివర్ణంలో వున్నాయి. కంటికింద గీట్లు కనిపించాయి — పొట్టకింద మడతలో అక్కడక్కడ కాఫీరంగు చర్మం కనబడుతోంది. శిథిలమైన ఆలయంలా వుంది కనకం — స్తంభాలు, బురుజులు, గోపురాలు మిగిలి వెనకటి వైభవాన్నిచాటే ఆలయం— ఇంక పునర్నిర్మాణానికి పనికిరాని శిథిలాలు. నాకారకం వస్తువులు ఇష్టం. మనిషి పార్కులో నాటిపెంచిన చెట్లు, మొక్కలులా అందంగా, వరసగా, క్రమంగా మానవకృషిఫలితంగా తయారైన ప్రకృతి నాకిష్టంలేదు. అవి ఫోటోలో ఎంత రోతపుట్టిస్తాయో, చిత్రకళలోకూడా అంతే. అల్లాగే—మనుష్యులూను. బాగా మేకప్ చేసుగుని. ఫేషనబుల్‌గా, ఆధునికంగా కనబడేస్త్రీ, బొమ్మగా బాగుండదు. అసలు స్త్రీబొమ్మ చక్కదనానికి దుస్తులుకూడా అంతరాయమే. అందుకే ఓల్డ్‌మాస్టర్స్, నగ్నంగా చిత్రించడాని కిష్టపడేవారు, స్త్రీమూర్తిని. కనకాన్ని అల్లా చిత్రించే అవకాశంలేదు. ఆమెమనిషి—జీవితంలో నలిగి, మిగిలిన మనిషి. ఆ అనుభవంఅంతా ఆమె శరీరంలో వుంది. ఆ శరీరానికి శ్యామల మొహం తగిలిస్తే !

"ఎల్లుండి మేంవేరుగా కొడైకెనాల్ వెడుతున్నాం," అన్నాను.

"బాగుంటుందా ?"

"చాలా, గొప్పప్రకృతి దృశ్యాలు. మీ రొస్తారా?"

"ఎక్కడికైనా వొస్తాను— చాలా అవుతుందా?"

"నే చూసుకుంటాగా—తోడుగా శ్యామలకూడా వొస్తుందేమో !" అన్నాను.

"పెళ్లికాని పిల్లని పంపుతారా?"

"మీరున్నారుగా."

నవ్వింది కనకం. దోవలో నిలబడ్డనన్ను 'కాస్త తప్పుకోండి' అని పక్కనించి దిగివెళ్ళింది కాఫీకప్పుతో. ఆమె ఇంచుమించు, నాఅంత ఎత్తువుంది. అల్లా నిలబెట్టి బొమ్మగియ్యాలనివుంది. శ్యామల కాఫీతాగింది.

"చీకట్లో ఎందుకు, మాపెట్టెలోకి రాకూడదూ ?" అన్నాను, శ్యామలతో

"ఇంకానయం. నేవొచ్చి కూర్చున్నందుకే మా వాళ్ళు మండిపడుతున్నారు" అంది కనకం.

"నేనొచ్చి మీ పెట్టెలో కూర్చుంటే మీవాళ్ళ కోపం తగ్గుతుందేమో" అన్నాను.

నావద్దవున్న ట్రాన్‌సిస్టర్ రేడియోతెచ్చి శ్యామల కిచ్చాను.

"కాస్తకాలక్షేపం— వుండనివ్వండి" అన్నాను. ఆమె తీసుకోవాలో కూడదో తెలియక తటపటాయిస్తుంటే, కనకం దాన్ని తీసుకుని, అదిమోగేయత్నం చేస్తోంది. ఎల్లా చెయ్యాలో చెప్పాను. తిరుచిరపల్లి రేడియోకేంద్రం, ఇస్పై తట్టు సంగీతం వొస్తోంది. ఇంతలో జనంరావడం సాగించారు.

'థ్యాంక్స్' అంది శ్యామల. నేను నా పెట్టెలోకి వెళ్ళి పొయ్యాను.

మర్నాడు పగలల్లా థర్డ్‌క్లాస్ పెట్టెలో గడిపాను. నన్నెవ్వరూ మందహాసంతో ఆహ్వానించి పలకరించలేదు. కనకం లేచి తనసీటు ఇచ్చింది. ట్రాన్‌సిస్టర్ పెట్టింది. దాన్ని మోగించవద్దన్నారు, చెట్టిగారు, రక్షితలాల్. నాయిష్టం నే పెట్టుగుంటానంది కనకం. కాసేపు వాదించుకున్నారు. ధనంజయం గారి ప్రార్థనకది అంతరాయంట. మాకీ అరవగోల వద్దన్నాడు

పద్మనాభం. ధనంజయుం దగ్గుతున్నాడు. ఆయన ఒంట్లో బాగాలేదట. నాగభూషణం మందు ఇస్తానంటే ఒద్దన్నాడు.

"కాసేపు కాలక్షేపం అవుతుంది రేడియో పెట్టండి" అన్నాడు ధనంజయుం నవ్వుతూ. పెద్దాయన—గడ్డం నెరిసింది—తలని తెల్ల వెంట్రుకలు కాడల్లా వేల్లాడుతున్నాయి.

"మందులతోకాక, ఈ రేడియో గొడవతో కూడా ఆయన్ని చంపుతారా?" అని చౌదరి ప్రశ్నించాడు. దానిమీద వాదం రేగింది. రెండు పక్షాలయ్యారు జనం.

"ఇది ఫస్టుక్లాస్‌లో వారి రేడియో అనేగా మీ బెంగ—ఎవరిచ్చారో, వారు ఇక్కడే ఉన్నారు—మనతో కలిసే ప్రయాణం చేస్తున్నారు. ఇంక సరా!" అంది కనకం. జనం మౌనంలో పడ్డారు. కనకం రేడియోని, నాగభూషణంగారబ్బాయి 'రవి' కిచ్చి ధనంజయుంగారొక్కరూ వినేలాగు ఆయన దగ్గర కూర్చుని పెట్టమని తనూ వెళ్ళి ఆయన పక్కను కూర్చుంది.

"ఇదిగో మావయ్యా—హాయిగా పెట్టుగో రేడియో. రవి పెడతాడు."

"ఎంతమంచిదానివి కనకం. ఈ పెట్టెలో ప్రతివాడూ, నన్ను తాతయ్యా అంటున్నారు. ముద్దుగా మావయ్యా అని పిలిచింది నువ్వొక్కదానివే," అంటూ ధనంజయుం బోసిగా నవ్వుతున్నాడు. నేను శ్యామలకేసి చూస్తూ కూర్చున్నాను. ఎవ్వరూ తనకేసి చూడకుండా, నాకేసి చూడటం గమనించాను. ఆమె చూపుకోసం ఆ పెట్టెలో గొడవంతా భరిస్తూ కూర్చోగలను. శ్యామలలో నన్నాకర్షించింది, అమాయకత్వం. ఆమె దగ్గరగా కూర్చుంటే ధైర్యంగా, ఆరోగ్యకరంగా ఉన్నట్లు అనిపిస్తుంది. ప్రెసిడెంట్ రాఘవయ్యగారి పరిచయుంపొంది, కబుర్లుచెప్పి, వారు కూడా కొడైకనాల్‌కి వచ్చే ఏర్పాటు చేశాను.

దిండిగల్‌లో మేం దిగిపొయ్యాం. టూరిస్టు పెట్టెలు రెండూ, మధురవెళ్ళే ప్యాసింజర్ ట్రైన్‌కి తగిల్చారు. కనకాన్ని మీరూ రావాలని బ్రతిమలాడాను. ఒప్పుకుంది. కొడైకనాల్‌కి చేరుకున్నాం టాక్సీలో. రెండు గదుల కాటేజ్ పుచ్చుకున్నాం. అక్కడ తటస్థపడిన స్నేహితుడితో రాఘవయ్యగారు వెళ్ళారు. నేను, వారి భార్య, చెల్లెలు శ్యామలా, కనకం దృశ్యాలు చూస్తూ గడిపాం ఆ రోజు.

సాయంత్రం నాలుగైంది, కోకర్స్‌వాక్ అనే చోటికి చేరుకునేటప్పటికి. అక్కడనుంచిచూస్తే, చుట్టూ అద్భుతమైన దృశ్యం కనబడుతుంది. చాలా ఎత్తైన చెట్లు, ఊదారంగు పూడలు, చెట్లకొమ్మలుమేఘాలమధ్య ఇరుక్కున్నాయి. సౌందర్యం భరించలేక ప్రకృతికన్య కన్నీరు కారుస్తున్నట్లు అక్కడ సన్నటి జలపాతం—ఏడవ్వద్దు అన్నట్లు అడ్డుకునే ఎర్రరాతి బండలు, ఆకుపచ్చ చీర విప్పేసి ఎండవేసినట్లు పచ్చని గడ్డి బయలు, దూరంగా ముద్దుకోసం దగ్గరకి జరిగిన కొండ శిఖరాలు "నే నింక నడవలేను బాబూ—ఇక్కడ రెస్టు తీసుకుంటాను. మీరు తిరిగిరండి" అంది రాఘవయ్యభార్య సుందరం.

"జలపాతం చూద్దామా?" అంది శ్యామల. కనకం ముందు నడుస్తోంది. ఆమె వెనక శ్యామల, ఆకుపచ్చరంగు చలి కోటు వేసుకుని. కోటుకింద లంగా గూడ కట్టులా కనబడుతోంది. జడపాయిలు కోటులో ఉండిపోయి, బాబ్డ్ హెయిర్‌లా కనబడుతోంది తల. కొడైలోకొన్న ఆ కోటు ఆమెకి కాస్త ఒదులైంది—మరీ సన్నగా కనబడుతూంది. రాతిబండమీద కూర్చుంది. ఆమె మొహం ఆయాసంతో ఎర్రబడింది. చమట నుదుటిమీద హారంలా అనుకుంది. కోటు తీసేసింది. రంగు రంగు పూల డిజైను జాకెట్టు, అడ్డచారల వోణీ—శ్యామల ఆ చెట్లల్లో, రాళ్ళల్లో కలిసిపోయింది. మనిషిలేని ప్రకృతికి ప్రాణంలేదు. శ్యామల చల్లటి చూపులతో, వెండి వెలుగుతో, మృదువైన నడుం ఒంపులో జిగిబిగి జడలో ఆ దృశ్యానికి పరిపూర్ణత సమకూరింది.

నేనామె బొమ్మ గియ్యలేకపోతున్నాను. కావల్సిన ఏకాగ్రత రావడంలేదు. మరోస్థలంనుండి వేద్దామని, కొంచెం పక్కకి జరిగాను. అక్కడ మొక్కలు గుబురుగా ఉన్నాయి. వాటిని పెంకుతో తవ్వి, తొలిగించే యత్నంలో ఏదో ముల్లు దిగి మూడో వేలు మధ్య రక్తం కారుతూంది. ముల్లు లాగేశాను.

"కట్టు కట్టుకోరు?" అని దగ్గరగా వచ్చింది శ్యామల.

"చిన్నది. ఫరవాలేదు. రుమాలుందిగా" అని చేతిగుడ్డ మడిచి వేలుకి నొక్కాను.

"కనకం ఏదీ?" అంది ఆమె.

"అల్లా ముందుకి వెళ్ళంటుంది" అన్నాను.

"కాసేపు విశ్రాంతి— లొడ లొడా వాగుతూంటుంది. ఆవిడ బొమ్మ వేశారుటగా?" అంది శ్యామల.

"అవును. ఏదో స్కెచ్‌లాంటిది. వూరికే శరీరం ఒక ఏంగిల్‌లో ఎల్లాఉంటుందో స్టడీ చెయ్యాలని......"

"మీ కావిడంటె ఇష్టంకదూ?"

"ఆర్టిస్టు కళ్లతో చూస్తాను, అంతే. అందులో ఏ ఉద్రేకమూలేదు."

"నాకు చెప్పకండి—కనకం వృత్తిలో మనిషిట. ఆమె ఈ బండిలో వస్తుందని తెలిస్తే మా అన్నయ్య రాకనే పోను. డబ్బకోసం ఏదన్నా చేస్తుంది."

"నన్నింతవరకూకానీ అడగలేదు. ఆమె ఏ వృత్తిచేస్తే నాకేంపని. శుభ్రంగా ఉంటుంది. స్వేచ్ఛగా, చలాకీగా మాట్లాడుతుంది. నాకంటె, పదేళ్లు పెద్దది. మా ఇద్దరిమధ్య నువ్వు వూహించిన స్నేహం లేదంటే నమ్ముతావా శ్యామలా?"

"ట్రాన్ సిస్టర్ ఇచ్చారుగా."

"మీ కంపార్ట్‌మెంట్‌లో కాలక్షేపంకోసం ఇచ్చింది."

ఆమె దగ్గరగా వచ్చింది. సూర్యుడు దిగిపోతూ, ఎర్ర కిరణంతో ఆమె బుగ్గస్పృశించాడు. చిరు వెంట్రుకలు బంగారు తీగెలుగా కళ్ళమీదికి జారి, వాటి నీడలు మెడకిందికి సాగుతున్నాయి. పమిటి గాలికి తొలిగింది. స్తనాలమధ్య విడినచోట లేతగా నీడ పడింది.

"చూడొచ్చా బొమ్మ."

"సాధారణంగా మనిషికంటె బొమ్మ బాగుంటుంది. నువ్వు నీ బొమ్మకంటె బాగుంటావు."

మోకాలుమీద తన గడ్డం ఆనించి కళ్లల్లోకి చూస్తోంది. పల్చటి మనిషి, కాడలాంటి వేళ్ళు —బొమ్మకి బాగుండవు—

కాని, నాలో తృష్ణ బైలుదేరింది. ఆమెను గట్టిగా దగ్గరకు తీసుకుని, కాగలించుకున్నాను. విడిచేసి పక్కకి తిప్పేశాను, వా మొహాన్ని. రుమాలుతో కళ్లంట కారే నీళ్ళని తుడుచుకున్నాను. భరించరాని అనుభూతికి అప్రయత్నంగా ఏడుపొచ్చింది.

"నే నింక నీ బొమ్మ ఎప్పుడూ వెయ్యలేను. ఇద్దరం మనుషులుగా ఐపొయ్యాము." నా క్రాపింగ్‌లో వేళ్ళుపెట్టి కదుపుతోంది శ్యామల.

"మీరు నన్ను ప్రేమిస్తున్నారా?"

"సమాధానం చెప్పే అర్హతలేదు నాకు" అన్నాను.

"నేను చెప్పనా?" అంది శ్యామల.

ఆమె మాట్లాడే అవకాశంలేదు. కనకం వచ్చేసింది. తను ఆ కింద రాళ్ళమధ్య నీళ్లలో మొహం కడుక్కుందిట. చల్లగా, స్వేచ్ఛగా, ఆనందించిందిట.

"మీ మాదిరిగానే....." అని ముగించింది.

"ఏమిటా మాటలు?"

"తప్పేమన్నాను? ఈడు జోడైన మీ రిద్దరూ, స్వేచ్ఛగా, హాయిగా ఉన్నారన్నాను."

"అట్లాంటి వాగుడు ఎప్పుడూ వాగకు. నేను చదువుకున్న దాన్ని—అందులో నువ్వా అనడం—?"

"నువ్వా అంటె? నీ కంటె వయస్సులో పెద్దదాన్ని తమాషాకంటె తప్పా—ఏమండి. రామనాథంగారూ మీరు చెప్పండి."

శ్యామల ముందు నడుస్తోంది. ఆమె వెనకాల కనకం నడుస్తోంది. పశ్చిమ ఆకాశంలో కాస్త చెరిగిన కుంకుమ బొట్టులాగా,ఎరుపుమిగిలినా, చెట్లనీడలమధ్య చీకటి నాలుకలు జాస్తోంది. కనకం శ్యామలని గట్టిగా కౌగలించుకుంది.ముద్దుపెట్టుకుంటోంది.

"వెర్రిపిల్ల. నువ్వంటే ఎంత ఇష్టమో నువ్వెరగవు."

"మొగాళ్లంటె ఇష్టం నీకు."

"మొగాళ్లపట్లే ఇష్టంగా ఉండాలి ఆడది. వాళ్ళు దిగులుగా, ఒంటిగా, బెంగగా ఉంటారు. వోదార్పు కావాలి. నాకు చాలా అనుభవంఉంది. ఆ వోదార్పునిస్తే, పసిపిల్లలల్లె ఒళ్లో పడుకొని జోకట్టమంటారు. వాళ్ల కిష్టమైన ఆడాళ్లంటె మరీ ఇష్టం నాకు—సరా?"

శ్యామల, ఆమె చెంపమీద కొట్టింది. కనకం పక్కకి తిరిగి ఏడ్చేస్తోంది. నాకు భయమేసింది. ఏం చెయ్యాలో తెలియలేదు.

"చదువుకున్నదానివి, అట్లా చెయ్యొచ్చా శ్యామలా?"

శ్యామల కళ్లల్లో నీళ్ల తిరుగుతున్నాయి. కనకంవచ్చి, ఆమె మొహాన్ని తన కొంగుతో తుడుస్తోంది.

"మళ్లాకొట్టు—ఇదిగో చెంప. కొడితే ముద్దుపెట్టుకొన్నట్లుగా ఉంది." దాంతో శ్యామల, వెర్రిగా నవ్వేసింది. నిలిచిన ఏడ్పు, వీడిన కోపమూ, ఎగిరివచ్చే ఆప్యాయతా, ఆమె మొహంలో నూతన వికాసాన్ని తెచ్చాయి. చీకటిని ఎవరో వెలిగించినట్లైంది. సుందరం మా ఎదురుగావచ్చి, తొందరగారండి, వెడదాం అంటోంది. వెనక్కి తిరిగి, ఇంటికి చేరుకునేటప్పటికి ఎనిమిదైంది.

ఆ రాత్రి నాకు నిద్రపట్టలేదు. రాఘవయ్యగారు ముందువా పక్కగదిలో పరున్నారు. వారిపక్కన, సుందరం, శ్యామల, మధ్య హాలులో కనకం పరుంది. నేను ముందువా ముందు గదిలో వేసుకున్నాను. బైటకొచ్చి చెట్టుకింద కూర్చుని ఆకాశంకేసి చూస్తున్నాను. దట్టంగా మేఘాలు అల్లుకున్నాయి. తీక్షణంగా చూస్తేతప్ప, వాటిమధ్య మెరిసే నక్షత్రాలు కనబడటంలేదు. ప్రకృతి అదృష్టవంతురాలు. భూమి నిద్ర పోతున్నప్పుడు ఆకాశం కాపలాకాస్తూ ఒక కంట కనిపెడుతూ ఉంటుంది. కనకాన్ని గురించి ఆలోచనలు. ఆమె ఆ వృత్తిలోదని నాకూ ఏదో అనుమానం ఉంటూనే వచ్చింది. ఆ వృత్తిని గురించి చదివాను. వారూ, వీరూ చెప్పగా విన్నాను. వృత్తులన్నింటిలోకీ అతి పురాతనమైందిట. అది లేకుంటే వివాహం అనే సంస్థ స్థిరంగా నిలబడదట. పాశ్చాత్య దేశాలలో కొందరు స్త్రీలు, కళాకారుల మోడల్స్‌గాఉండే వృత్తి సాగించి, జీవనం గడుపుకుంటారుట. కనకంలాంటి స్త్రీలు, ఇట్లా ఎందుకు గడపకూడదు? మన సంఘంలో ఇతరులకి సంతోషాన్ని, వినోదాన్ని కల్పించే ఏ వృత్తి పట్లా గౌరవంలేదు. నాటకంలో వేషంవేసే ఆడదానిపట్ల గౌరవం లేదు. ఆర్టిస్టు మోడలూ అంతే అవుతుంది. వీరందరూ, ఇతరులకి వినోదం కల్పించడంకోసం శ్రమపడేవారే. ఉద్యోగంచేసే స్త్రీకి పెండ్లి కావడంలేదు. అది కూడా, ఏదో విధంగా పదిమంది లోకీవచ్చి, శ్రమించడమే అవుతుంది. నాలుగు గోడలమధ్య—నాలుగు మంచంకోళ్లమధ్య గడపాలి. అసలు ఎవరూ సంతోషంగా ఉండటం హర్షించదు సమాజం. ఈ ప్రయాణంలో సమాజంలేదు. థర్డ్‌క్లాస్‌పెట్టె నియమాలను పాటించడంతప్ప, వ్యక్తిగతమైన పేచీలుతప్ప, నియమాలులేవు. కాసేపు స్వేచ్ఛ, ఎవరు ఎవరేం చేసిందీ, ఎవరికీ అక్కర్లేదు—దానివల్ల వారి చేతి డబ్బు పడకుండా ఉండడంతప్ప. లేచి హాల్లో కెళ్లాను. చీకటిగాఉంది. కనకం ఒక నల్ల ముద్దలా బ్లాంకెంట్ కప్పుకునిఉంది. ఆమె నడుంపైన చెయ్యివేసి కదిపాను.

ఆమెస్థనాలు మోచేతికి తగాలాయి. చెయ్యి నా పీక మీదవేసి, చివాలున వొక్క తోపు తోసింది. వెనక్కిపడ్డాను. లేచి కూర్చుంది.

"ఎవరదీ?" బ్యాటరీలైట్ మొహంమీద వేసింది.

"మీరా రాఘవయ్యనుకున్నాను." ఆశ్చర్యపడ్డాను. మన సెల్లాగో అయింది. లేచి వరండాలో కొచ్చేశాను. వెనకాలే వచ్చింది.

"మీరైతే ఫరవాలేదులెండి. ఎవ్వరితో అనమాకండి. నిన్నరాత్రి, రాఘవయ్య వచ్చాడు. మీద చెయ్యివేసి కదిపాడు. నేనండీ, కనకాన్ని—సుందరం అనుకున్నారా—భలేవారే—అన్నాను. సిగ్గుపడి వెళ్ళిపొయ్యాడు."

"నువ్వు చనువుగా ఉండబట్టే రాఘవయ్య అట్లా చేసుంటాడు. ఆయనకేం బాగా ఉన్నవాడు. ఎందుకట్లా తోసెయ్యడం?"

(సశేషం)